

**PROGRAMUL DE CERCETARE:
POLARIZAREA ACCESULUI LA SERVICIILE
DE SĂNĂTATE ȘI DE EDUCAȚIE
CA SURSĂ A SĂRĂCIRII, ÎN VIITOR**

CRISTINA DOBOȘ

Publicăm în numărul de față al revistei o serie de articole având ca tematică accesul la serviciile de sănătate și de educație, articole bazate pe materiale realizate în cadrul proiectului de cercetare „Polarizarea accesului la serviciile de sănătate și de educație ca sursă a sărăcirii în viitor”, desfășurat în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, în perioada noiembrie 2003 – aprilie 2005, cu finanțare de la Ministerul educației și cercetării, prin programul VIASAN (Viață și sănătate). Institutul, principalul titular al programului, a avut drept colaborator Facultatea de sociologie și asistență socială a Universității București, la cercetare participând, prin urmare, o echipă mixtă, formată din cercetători ai Institutului și profesori ai Facultății, după cum urmează: Ioan Mărginean (coordonator), Cristina Doboș (coordonator executiv), Mariana Stanciu, Laura Stoica, Gabriela Neagu, Livius Manea, Cristian Vlădescu, Alin Stănescu.

Rezultatele cercetării au fost diseminate deja printr-o serie de articole ale autorilor, în revistele de profil, în perioada 2003–2005. Prezint mai jos câteva publicații ale colegilor din cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, care pot fi consultate deja, tratând subiectul accesului la serviciile de educație și medicale:

- Doboș Cristina – capitolul „Subfinanțare și inechitate în oferirea de servicii publice de sănătate în România”, în volumul Congresului de sociologie, Oradea 2003, Editura Universității Oradea, 2004;
- Doboș Cristina – „Accesul populației la serviciile publice de sănătate”, în „Calitatea vieții”, 3–4/2003 – apărută în 2004;
- Stanciu Mariana – „Premise actuale de excluziune în domeniul asistenței medicale”, în „Calitatea vieții”, nr. 1–2/2003;
- Neagu Gabriela, Stoica Laura – „Factori de risc privind accesul la educație al copiilor din familiile sărace. Studiu de caz”, în „Revista de asistență socială”, nr. 3–4/2004;
- Neagu Gabriela, Stoica Laura – „Măsuri de promovare a accesului la educație al copiilor din familiile defavorizate”, în „Revista de asistență socială”, nr. 3–4/2005;
- Mărginean Ioan – „Coordonare deschisă a politicilor sociale în Uniunea Europeană. Puncte de reper pentru România”, în „Calitatea vieții”, nr. 2/2003 – apărut în 2004;

• Mărginean Ioan – „Politica socială – factor de dezvoltare în societatea modernă”, în „Revista română de sociologie”, nr. special, 2004

Cercetarea și-a propus câteva obiective, sintetizate mai jos, bazându-se pe o analiză secundară a datelor existente, pe analiza legislației din domeniul sanitar și educațional cât și pe o analiză a politicilor sociale din cele două domenii.

Obiective generale	
Diagnoză privind situația sistemului de sănătate și accesului la serviciile de sănătate	– Analiză privind accesul la servicii și medicamente; – analiza polarizării accesului la servicii și medicamente; – analiza satisfacției populației privind serviciile de sănătate.
Diagnoză privind situația sistemului educațional și a accesului la serviciile de educație	– Analiza privind accesul la învățământul primar, secundar și terțiar; – analiza polarizării accesului la educație; – determinarea cauzelor disfuncțiilor interne din sistemul educațional; – determinarea grupurilor și zonelor defavorizate.
Inventarierea și evaluarea politicilor educaționale derulate/existente în România	– Analiza politicilor publice (educaționale, sociale) și identificarea impactului programelor și politicilor educaționale și sociale de suport asupra copiilor/tinerilor provenind din segmentele vulnerabile; – identificarea segmentelor de populație excluse maximal de la măsurile de incluziune socială și educațională prevăzute în politicile derulate până în prezent.
Analiza măsurilor de politică socială existente, legate de domeniul sănătății	– Identificarea politicilor de suport privind accesul la serviciile de sănătate și analiza impactului lor; – analiza beneficiilor sociale care sunt asociate cu îngrijirea medicală.
Identificarea factorilor de risc caracteristici grupurilor vulnerabile, care scad șansele de acces la educație	– Analiza factorilor sociali și economici; – identificarea mecanismelor de excludere de la serviciile de educație, a obstacolelor în calea accesului la educație al grupurilor vulnerabile.
Identificarea factorilor de risc care scad șansele de acces la serviciile medicale, pentru grupurile vulnerabile	– Analiza factorilor sociali, economici; – analiza principalelor probleme de mortalitate și morbiditate legate de accesul la serviciile de sănătate; – determinarea disfuncțiilor interne din sistemul de sănătate – factori ce țin de sistemul de sănătate.
– Identificarea categoriilor sociale afectate de fenomenul polarizării accesului la educație, a grupurilor cu risc educațional crescut	– Urmărirea modului în care aceste grupuri acumulează progresiv factori de risc, pe diferite niveluri de învățământ; – factori care conduc la scăderea șanselor de acces la educație și pe piața forței de muncă.
Identificarea grupurilor sociale cu acces scăzut la serviciile de sănătate	– Identificarea specificului grupurilor sociale (a segmentelor din populație) care, în actualul context organizațional al sistemului medical, prezintă un risc maxim privind accesul la serviciile medicale; – analiza tipurilor de neadecvare a sistemului la persoanele cu risc.
Formularea de recomandări pentru creșterea accesului la servicii și reducerea polarității sociale specifice	– Formularea unor măsuri complementare actualelor politici în domeniul sănătății, acțiune în vederea facilitării accesului; – direcții de acțiune pentru reducerea polarității.
Propuneri de măsuri incluzive de reducere a polarizării accesului la educație	– Formularea de direcții de acțiune în vederea facilitării accesului; – direcții de acțiune pentru reducerea polarității accesului.

Accesul la serviciile de educație și de sănătate este considerat un drept fundamental al individului, în toate țările civilizate. Printre concluziile studiului se arată că, în ciuda statuării drepturilor la un învățământ gratuit în România și la asistență sanitară gratuită, pe baza statutului de asigurat, există, în prezent, fenomene de excluziune de la aceste servicii, legate de factori precum: sărăcirea populației (care nu își permite costurile adiționale acestor servicii) și infrastructura deficitară în mediul rural (absența școlilor, a dispensarelor). Polarizarea accesului s-a manifestat pe parcursul tranziției prin apariția unor segmente ale societății care au avut acces rapid la servicii medicale și educaționale secundare și terțiare, în orașe, în centrele universitare, față de populația din rural, aflată la celălalt pol, care are probleme de accesare a serviciilor la nivel primar, și pentru care beneficierea de servicii specializate presupune deplasarea spre centre, reprezentând o problemă prin costuri și distanță, pentru o populație care trăiește dintr-o agricultură de subzistență, având puține resurse financiare disponibile.

Concluziile studiilor trag un semnal de alarmă asupra perpetuării pe termen lung a acestor fenomene de excluziune și polarizare socială, cu consecințe sociale asupra capitalului uman de care dispune țara. Problemele de acces ale unor persoane la aceste servicii duc la o scădere a capacităților acestora de integrare socială, în primul rând prin afectarea posibilității de a obține o profesie și un loc de muncă, prin absența școlarizării suficiente, sau scăderea capacității de a munci, prin afectarea lor fizică, aceste persoane devenind, astfel, candidate la sărăcie și la serviciile de asistență socială ale statului.